

СЕКЦІЯ 3. Адміністративне право та процес, адміністративна діяльність

Протокол про адміністративне правопорушення як обов'язковий процесуальний документ в адміністративному провадженні

Школьніков В.І., курсант навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки, психологічної служби та Національної гвардії України НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Фещенко Л.О.*

Згідно ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Захист порушених прав людини неможливий без закріплення суті правопорушення та фактів, які призводять до встановлення юридичних наслідків. Про випадки порушення адміністративного законодавства свідчать складання документів, які містять обставини та факт вчинення адміністративного проступку.

Протокол є процесуальним документом, який офіційно засвідчує факт неправомірних дій (бездіяльності), за які передбачена адміністративна відповідальність, та основним джерелом доказів [4, с.3].

Відомий вчений-адміністративіст Ю.П. Битяк вказує, що стадія порушення справи про адміністративне правопорушення полягає у складанні протоколу уповноваженою на те особою або представником громадської організації, а його наявність свідчить про те, що є підстави для порушення справи [1, с. 226].

На думку А. І. Миколенка, на стадії порушення провадження у справі про адміністративне правопорушення відбувається не тільки порушення адміністративної справи, але й адміністративне розслідування, складається протокол, який уже містить формулу обвинувачення [3, с. 154]. Тобто, протокол є підставою для початку адміністративного провадження. Це дозволяє застосовувати норми адміністративного права відповідно до вимог законності, одна з яких – це належне й ефективне застосування норм адміністративного права, що передбачає якісне застосування законодавства про адміністративні правопорушення, а також здійснення активної боротьби з правопорушниками [2, с. 129]. Відповідно до цієї вимоги, підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності є виявлення факту скоєного проступку та його фіксація у протоколі про адміністративне правопорушення.

КУпАП детально регламентує в главі 19 питання, що пов'язані зі складанням протоколу про адміністративне правопорушення. Також ці

питання регулюються підзаконними нормативно-правовими актами, які видаються органами, що наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями. Це, передусім, Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.10.2013 року № 950, Інструкція з оформлення посадовими особами Державної прикордонної служби України матеріалів справ про адміністративні правопорушення, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.09.2013 №898, Інструкція з оформлення органами державної податкової служби матеріалів про адміністративні правопорушення, затверджена наказом Державної податкової адміністрації України від 28.10.2009 року №585 тощо.

Оскільки протокол є важливим процесуальним документом, який офіційно засвідчує факт неправомірних дій, за які передбачена адміністративна відповідальність, то він має бути оформлений належним чином, містити в собі всі дані, необхідні для своєчасного та об'єктивного вирішення питання про наявність у діяч (бездіяльності) особи складу адміністративного проступку. В статті 256 КУпАП закріплено зміст протоколу про адміністративне правопорушення. Відповідно до цієї норми всі відомості про адміністративне правопорушення можна розділити на три групи.

До першої групи належать обставини, які характеризують адміністративне правопорушення. Так, у протоколі зазначають місце та час його вчинення, сутність адміністративного правопорушення.

До другої групи належать відомості, що стосуються форми протоколу. У ньому зазначаються дата і місце складання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка складала протокол, прізвища свідків і потерпілих, якщо вони є.

До третьої групи відомостей належать обставини, що характеризують особу, яка притягається до адміністративної відповідальності. У статті 256 КУпАП зазначено, що у протоколі мають бути вказані дані про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення). Проблемне питання складання протоколу становлять випадки, коли не виявлено особи, яка вчинила адміністративний проступок. Важливе значення в цьому випадку має правильна дія посадової особи, пов'язана з необхідністю визначитися складати чи не складати протокол про адміністративне правопорушення.

Такі науковці як Л. Коваль, М. Городиський, В. Гуменюк, С. Гладун, Ю. Битяк, А. Миколенко та інші єдині в тому, що *відповідно до статті 258 КУпАП* протокол має складатися в обов'язковому порядку, крім випадків, прямо передбачених діючим законодавством. В даній нормі не вказано, що протокол не складається у разі невиявлення правопорушника. Крім того, не існує правових процедур, які регламентували порядок оформлення інших адміністративних процесуальних документів про вчинення адміністративного

правопорушення невідстановленою особою. Тому, протокол залишається єдиним доказом вчинення адміністративного правопорушення та підставою для притягнення винного до відповідальності.

Головною підставою для складання протоколу службовою особою у разі невиявлення правопорушника є вчинення адміністративного правопорушення в присутності службової особи під час виконання функціональних обов'язків та неможливості затримати правопорушника, який зник з місця скоєння правопорушення. Наприклад, стаття 51 КУпАП регламентує адміністративну відповідальність за дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрати. Крадіжка – це викрадення, здійснюючи яке, винна особа вважає, що робить це непомітно для потерпілого чи інших осіб. Майже в усіх випадках особу, яка вчинила крадіжку, не встановлено. В цьому випадку складання протоколу дозволить зафіксувати факт вчиненого правопорушення, розмір завданої матеріальної шкоди, виявити свідків та потерпілого. Це в свою чергу дозволить при виявленні особи, яка вчиняла дрібні крадіжки протягом тривалого часу, наприклад, в одному і тому ж громадському місці, як зупинка, відшкодувати завдану матеріальну шкоду потерпілим за вчинені крадіжки та притягнути її до відповідальності за більш кваліфікований склад правопорушення. В цьому випадку складання протоколу, як вже було відмічено, повинно здійснюватися, коли службова особа була присутня чи знаходилася неподалік вчинення адміністративного правопорушення передбаченого статтею 51 КУпАП. В усіх інших випадках потерпілий повинен самостійно заявити про факт крадіжки до ОВС. Крім того, повинні бути свідки вчинення адміністративного правопорушення, потерпілий та завдана матеріальна шкода, яка прямо фіксується в протоколі про адміністративне правопорушення.

Як висновок, протокол про адміністративне правопорушення – це комплексне джерело доказів. Він містить відомості, отримані з різних джерел, та є найголовнішим серед засобів, за допомогою яких встановлюються фактичні дані, наявність чи відсутність у діянні особи складу адміністративного правопорушення, вина особи у його вчиненні, інші обставини, які мають значення для правильного вирішення справи. Протокол повинен складатися і при невідстановленні винної особи при наявності таких ознак як присутність посадової особи під час вчинення адміністративного правопорушення, наявність свідків, потерпілого та заподіяння матеріальної шкоди. В усіх інших випадках складання протоколу є безпідставною та такою, що не відповідає завданням КУпАП - забезпечення охорони прав і свобод громадян, власності.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України : підручник / [за ред. Ю. П. Битяка]. - Х. : Право, 2003. - 576 с.

2. Кіторов М.О. Принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення та забезпечення їх реалізації в діяльності ОВС: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Кіторов Максим Олександрович. – Київ, 2009. –207 с.

3. Миколенко А. І. Адміністративний процес і адміністративна відповідальність в Україні / А. І. Миколенко. - Х. : Одиссей, 2006. - 351 с

4. Ярмак О.М. Протокол про адміністративне правопорушення як джерело доказів у провадженні в справах про адміністративні правопорушення: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» О.М. Ярмак; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. – Х., 2014. – 27 с.

Проблеми насильства в сім'ї

Синюверський А.І., курсант навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів слідства та кримінальної міліції НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Гусева К.А.*

Насильством наповнені всі сфери людського буття: політичне, економічне, духовне та сімейно-побутове. Воно виражається у війнах, убивствах, знеціненні життя, пануванні таких явищ, як: антигуманність, агресія та жорстокість. Значно зріс інтерес учених з різних галузей знань до вивчення проблеми насильства, що зумовило необхідність більш ретельного дослідження причин, форм, динаміки, видів насильства; пошук більш ефективних заходів соціального контролю: профілактичних, корегувальних, реабілітаційних та ін.

Питання попередження сімейного насильства вже багато років знаходиться у центрі міжнародного обговорення. Беручи за основу порівняння здобуті з міжнародного досвіду, то у країнах Західної Європи і Північної Америки ця проблема більше двох десятиріч міститься в полі зору громадськості й тому досліджена набагато краще, ніж в Україні. До останнього часу в нашій державі було накладено своєрідне табу на обговорення як проблем насильства над дітьми та жінками, так і проблем насильства проти особистості в цілому. Окремі випадки, що ставали надбанням громадськості, трактувалися як дії маніяків або карних злочинців. Лише останніми роками суспільство починає усвідомлювати катастрофічні масштаби проблеми.

Слід також зазначити, що реакція суспільства на випадки домашнього насилля часто є неадекватною і навіть ворожою, а кримінальні покарання, за аналогічні порушення, є набагато м'якшими, у порівнянні з покараннями по відношенню до сторонніх осіб.

Сім'я є первинним осередком соціалізації особи. Тому варто зробити акцент на тому, що з домашнім насиллям може формуватися насилля суспільства в цілому. Законодавча база, яка на сьогодні має захищати жертв домашнього насилля, на жаль, діє лише на папері. А допомога їм потрібна вже сьогодні.

Саме тому, дана проблема на сучасному етапі є досить гострою і потребує дослідження вдосконалення і практичних дій.